[א]אינה לשכירות אלא בסוף ומר סבר ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ואיבעית אימא דכ"ע ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ומקדש במלוה אינה מקודשת והכא באומן קונה בשבח כלי קמיפלגי מר סבר [ב]אומן קונה בשבח כלי ומר סבר [א]אין אומן קונה בשבח כלי [ג]ואי בעית אימא דכ"ע אין אומן קונה בשבח כלי וישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ומקדש במלוה אינה מקודשת והכא במאי עסקינן [ב]כגון שהוסיף לה [ד]נופך משלו דמר סבר מלוה ופרוטה [ג]דעתיה אפרוטה ומר סבר דעתיה אמלוה ובפלוגתא דהני תנאי [ה]דתניא בשכר שעשיתי עמך אינה מקודשת בשכר שאעשה עמך מקודשת ר' נתן אומר בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת וכל שכן בשכר שעשיתי עמך רבי יהודה הנשיא אומר באמת אמרו [ד]בין בשכר שעשיתי בין בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת ואם הוסיף לה נופך משלו מקודשת בין ת"ק לרבי נתן איכא בינייהו שכירות בין רבי נתן לר' יהודה הנשיא איכא בינייהו מלוה ופרוטה מר סבר מלוה ופרוטה דעתיה אמלוה ומר סבר דעתיה [ו]אפרוטה:

מתני' [ה]התקדשי לי בכוס זה של יין ונמצא של דבש של דבש ונמצא של יין בדינר זה של כסף ונמצא של זהב של זהב ונמצא של כסף על מנת שאני עשיר ונמצא עני עני ונמצא עשיר אינה מקודשת ר"ש אומר אם הטעה לשבח מקודשת:

גמ' [ח]ת"ר [ז]התקדשי לי בכוס זה תני חדא בו ובמה שבתוכו ותניא אידך בו ולא במה שבתוכו ותניא אידך במה שבתוכו ולא בו ולא קשיא [ז]הא במיא הא בחמרא הא בציהרא: אם הטעה לשבח הרי זו מקודשת: ולית ליה לר"ש [ט]היין ונמצא חומץ חומץ ונמצא יין שניהם יכולין לחזור בהם אלמא איכא דניחא ליה [ט]בחלא ואיכא דניחא ליה בחמרא הכא נמי איכא [י]ניחא ליה בכספא ולא ניחא ליה בדהבא אמר רב שימי בר אשי אשכחתיה לאביי דיתיב וקמסבר ליה לבריה הכא במאי עסקינן כגון שאמר לשלוחו הלויני דינר של כסף ולך וקדש לי אשה פלונית והלך והלוה של זהב מר סבר קפידא ומר סבר [כ]מראה מקום הוא לו אי הכי התקדשי לי התקדשי לו מיבעי ליה הטעה לשבח הטעהו לשבח מיבעי ליה נמצא מעיקרא נמי דזהב הוה אלא אמר רבא [ל]אני וארי שבחבורה תרגימנא ומנו ר' חייא בר אבין הכא במאי עסקינן כגון שאמרה היא לשלוחה צא וקבל לי קדושי מפלוני שאמר לי התקדשי לי בדינר של כסף והלך ונתן לו דינר של זהב מר סבר קפידא ומר סבר מראה מקום היא לו ומאי נמצא דקא צייר בבליתא [מ]אמר אביי ר"ש ורשב"ג ור"א כולהו סבירא להו מראה מקום הוא לו ר"ש הא דאמרן רשב"ג דתנן

גט

אינה לשכירות אלא לבסוף. כשמחזירן לה והרי לשם קידושין הוא מוחלו אצלה ואין כאן מלוה כשמחזירן לה: **ואיבעית אימא דכ"ע ישנה כו'.** ודכ"ע המקדש במלוה אינה מקודשת: **והכא באומן קונה כו'.** כלומר הכא בשלא התנה להיות שכיר ימים אלא קבלן שקבל עליו לגמור המלאכה בכך וכך. ובאומן קבלן כשמשביחו ועשה מן הזהב כלי קונה לזכות בכלי כשהוא משביחו קמיפלגי ר"מ סבר אומן קונה בשבח כלי ואין בזו לומר ישנה לשכירות כו' דכל מה שמשביח אינו מלוה על הבעלים אלא בכלי הוא זוכה וכשמחזירו לו בשכר הקלוב ההיא שעתא הרי הוא כמוכרו לו: **אין אומן קונה כו'.** והרי הוא כשאר שכירות: **בשכר שעשיתי עמך.** התקדשי לי אינה מקודשת דהויא ליה כמלוה: **בשכר שאעשה עמך מקודשת.** לכשיגמור ויתננו לה דקא סבר אינה לשכירות אלא לבסוף: **ר' נתן אומר בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת.** דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף: **וכ"ש וכו'.** (א)וכיון דגמרו והחזירו לה ככר היא מלוה גמורה: **ואם הוסיף לה כו'.** מכלל דרבי נתן סבר אפילו הוסיף לה אינה מקודשת דקסבר מלוה ופרוטה דעתה אמלוה: **איכא בינייהו שכירות.** אם ישנה מתחילה ועד סוף או לאו כדפרישית: **בו ובמה שבתוכו.** [נ]בשניהם זכתה [ס](דמצטרפי) לשוה פרוטה: **בו.** קדשה ולא במה שבתוכו אינה זוכה בו ואינו מצטרף לש"פ: **במיא.**[ע] דלא חשיבא (היא) ולא היתה דעתה אלא בכלי: **בחמרא.** במה שבתוכו ולא בו דעבידי למשתיא ומהדרי כום למריה: **בציהרא.** ציר דגים שעשוי לימים רבים לטבל בו והכוס צריך[פ] לשומרו בו ובמה שבתוכו. וי"א ציהרא שמן לשון יצהר (במדבר יח): **שניהם.** הלוקח ומוכר ומשנה בבבא בתרא היא: **איכא דניחא ליה בחלא.** ואף על גב דחמרא עדיף פעמים שזה צריך לחומץ: **הכא במאי עסקינן כו'.** כלומר אי טעות גבי דידה הוי לא הוה פליג ר"ש אלא כגון דהוה טעות גבי דידיה דאמר לשליח כו': **ת"ק סבר קפידא היא.** ולא ניחא ליה לתת לה זהב ואין זה שלוחו בזאת ורבי שמעון סבר מינח ניחא ליה לחשיבותא היא גביה והאי דקאמר ליה דינר כסף מראה מקום הוא לו להקל עליו ולומר אם אינך יכול להלוות לי דינר זהב תלוה לי דינר כסף: **אי הכי.** דשליח קדשה לו התקדשי לו מיבעי ליה ועוד אם טעות גביה הוא אם הטעהו מבעי ליה ועוד נמצא של זהב דקתני מאי היא מעיקרא כי יהביה בחזקת זהב יהביה: **קפידא.** לא היתה חפיצה אלא בשל כסף דאיכא דניחא ליה בכספא: **ומר סבר מראה מקום היא לו.** אף אם לא יתן אלא כסף קבלהו ומיהו היכא דטעתא איהי גופה לא פליג ר"ש: **ומאי נמצא.** הא מעיקרא הכי הוה: **דהוה צייר בבליתא.** כשנתנו לשליח היה צרור בסמרטוט ומלאתו של זהב: **כולהו סבירא להו מראה מקום הוא לו.** האומר לשלוחו לעשות לו בדבר הקל ועשה לו בדבר כבד דאין זו שינוי ולא א"ל דבר הקל אלא להראות לו מקום להקל בשליחותו אם כבד עליו בענין אחר:

גט

לפיכך שמעמידים בה עבודת כוכבים אסור לבנותה וקאמר ר"א בגמ' דאם בנה שכרו מותר ומפרש התם טעמא משום דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ואימת קמיתסר במכוש אחרון ובמכוש אחרון לית בה שוה פרוטה ש"מ דהכי הילכתא דליכא מאן דפליג ואין נפקותא לענין מורה דהא דאמר רב (ב"מ דף עז.) פועל יכול לחזור בו אפי' בחצי היום היינו אפי' למ"ד אינה לשכירות אלא לבסוף אבל איכא נפקותא לענין קידושין דאי ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף חשיב האי שכירות מלוה ואינה מקודשת ולענין עבודת כוכבים אם בנה שכרו מותר ואע"ג דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף מ"מ אינה משתלמת אלא לבסוף כדאמרי' בפרק איזהו נשך (ב"מ דף סה.) כשכיר שנה בשנה[א] שכירות של שנה זו אינה משתלמת אלא בשנה אחרת: **הא** במיא. פי' הקונטרס במיא שאינם חשובים אמרי' בו ולא במה שבתוכו בחמרא דחשוב במה שבתוכו ולא בו ובציהרא פירש ציר דגים שעשוי לימים רבים לטבל והכוס צריך לו לשומרו לשון אחר ציהרא שמן כמו יצהר שצריך לכלי שמשהין אותו לזמן גדול בו ובמה שבתוכו וקשה לר"ת דאין זה סדר הברייתא שהביא לכן פר"ת במיא בו ובמה שבתוכו שהמים בטלים לגבי הכוס בחמרא בו ולא במה שבתוכו שהיין חשוב ואינו בטל לגבי הכוס ומ"מ אינו חשוב כ"כ שנאמר דדעתה תהא על היין אבל בציהרא במה שבתוכו דחשוב יותר מן הכוס אבל לא בו דהכוס אינו בטל לגבי ציהרא ומיהו קושיא דר"ת לאו קושיא היא שהרי מצינו בגמרא דאינו חושש לסדר הברייתא כדאמר בפ' הישן (סוכה כו.) גבי לא יישן אדם בתפילין לא שינת קבע ולא עראי כו' ודוק ותשכח:

איכא דניחא ליה בכספא ולא ניחא ליה בדהבא. פי' כגון שצריכה כסף להשלים תכשיט של כסף שעושה ומיהו היכא שהטעה האשה בממון לא פליג קרבי שמעון:

דהוה צייר בבליתא. פי' בקונט' כשנתנו לשליח היה צרור בסמרטוט וכשהגיע ליד האשה מצאתו של זהב ולעיל כי פריך נמצא מעיקרא נמי זהב היה לא מצי לשנויי מאי נמצא דהוה צייר בבליתא דהא האשה עצמה מקבלת קידושין א"כ יודעת היא שהוא של זהב שאם היא סבורה שהוא של כסף הוי קשיא ליה אמאי מקודשת והא איכא דניחא ליה בכספא ולא ניחא ליה בדהבא וכ"ש שהשליח יודע כך דאל"כ טועה הוא[א] ואין הקידושין כלום ולא שייך התם טעמא דמראה מקום היא לו אבל הכא שעשאתו שליח לקבל קידושין שייך טעמא דמראה מקום היא לו:

שיכול

עין משפט נר מצוה

פז א מיי' פ"י מהל' שכירות הל' ד סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סימן שו סעיף ב:
פח ב ג ד מיי' פ"ה מהלכות אישות הל' כ סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' כח סעיף טו ובהג"ה:
פט ה מיי' שם פ"ח הל' א סמג שם טוש"ע אה"ע סימן לח סעיף כד:
צ ו ז מיי' פ"ה שם הלכה כט סמג שם טוש"ע אה"ע סימן כט סעיף ע:
צא ח מיי' פי"ז מהל' מכירה הלכה ג סמג לאוין קנ טוש"ע ח"מ סימן רלג סעיף א:

◆

תוס' ר"י הזקן

אין אומן [קונה]. אינו קונה חלק בכלי במה שהוא משבחו שאם קונה ליכא מלוה שהרי נותן לה חלקו. וישנה לשכירות מתחלה ועד סוף. דאי אינה אלא בסוף אין כאן מלוה שהשכירות הוא במכוש אחרון ותיילי הקדושין. נופך. אבן טובה ואמר לה הרי את מקודשת בזה השכירות ובנופך. וא"ת בלא נופך נמי הוי כמלוה שיש עליה משכון וליהוי מקודשת, ד) וי"ל דהכא ליכא משכון שלא נתנה לו בתורת משכון אלא להשביחו. ואיתא להך שיטה נמי בהגזול קמא [ב"ק צט, א]. מתני'*. בן עיר. יש מזונות בזול טפי מכרך. מגודלת. ולשון הגמ' מי סברת מגודלת גדולה ממש והוי שבח ממון שראויה לשמשך. אלא מאי מגודלת ליחוס כלומר חשובה דאמרה לא ניחא לי דשקלה מילי מינאי ואולא (וכדאורקמי) [נדיא קמ"ן] שבבותאי. פי' מתוך חשיבותה תהוה מצויה לספר עם שכנותי ותתן אותי לבוז ולקלס. ואית דגרסי מי סברת גדולת גדולת ממש כלומר גודלת שער הנשים והאי שבח ממון, לא מאי גדולת ליחוס. ולשון הר"ם בפי' המשנה גודלת מקשטת הנשים. ובכולן אע"פ וכו'. הטעם דדברים שבלב אינן דברים. שהטעתו. אפילו לשבח אינה מקודשת. גמ', בו. דעתה ולא במה שבתוכו צריך שיהא בכלי שוה פרוטה. [הא במיא הא בחמרא הא בציהרא]. י"ש פירש במיא בו ולא במה שבתוכו שהמים אינן שוין כלום ואין דעתה על המים. בחמרא, במה שבתוכו ולא בו שדרכי לשתות וחוזרים הכוס. ביצהרא, בו ובמה שבתוכו שמסתפקים מהשמן מעט מעט. והר"ם [אישות פ"ה הכ"ט] פי' במיא שהוא משקה הצריך לכל ואינו ביוקר בו ובמה שבתוכו דדעתה על הכל. הכלי מפני שהוא [נצרך להמים] והמים שהם צריכים לה, בחמרא, שאינו צריך לכל אין דעתה אלא על הכלי, ביצהרא שהוא משקה חשוב וביוקר במה שבתוכו ולא בו ואין דעתה אלא על השמן.

מסורת הש"ם

א) [לקמן סג. ב"מ סה. עג. קי: ערכין יח.], ב) ב"ק לט. ב"מ קיב, ג) [בב"ק לט ע"ב הגירסא: רבא אמר דכו"ע], ד) [ע' תוס' לעיל ט. ד"ה ויכלכתא], ה) תוספתא דקידושין פ"ג ה"ג [ע"ש], ו) לעיל מו. וש"נ, ז) תוספתא דקידושין פ"ג ה"ג, ח) ב"ב סג:, ט) [בכת"י נוסף: ולא ניחא ליה בחמרא וכו' בחמרא ולא ניחא ליה בחלא], י) [בכת"י: דניחא], כ) [לקמן מט. נט. גיטין סה. ב"ב ש: קסה.], ל) [שבת קיח: וש"נ], מ) [ב"ב קסה.], נ) [גרסי' שבר"ף: שניהם מצטרפין לפו"פ ובשניהם היא זוכה], ס) [ומצטרפין], ע) [גרסי' שבר"ף: במיא. בו ולא במה שבתוכו דלא חשיבה מיא ולא וכו'. וביעב"ץ הגיה גירסא שלפנינו במיא דלא חשיבי אמרינן דלא היתה וכו'], פ) [גרסי' שבר"ף ובתוס' בשם רש"י נוסף: לו], צ) [ויקרא כה, נג], ק) פ"ת רבנן, ר) [לעיל יט ע"א, ע"ש].

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכ"ש וכו' דכיון:

◆

מוסף רש"י

אינה לשכירות אלא לבסוף. כי מהדר להו ניהלה הלכך לאו מלוה הוא (ב"ק צט.). כדאמר באיזהו נשך (ב"מ סה.) כשכיר שנה בשנה, שכירות זו משתלמת בתחילת שנה אחרת (ב"מ קיג.). **מר סבר אומן קונה בשבח כלי.** וכי יהיב לה ניהליה מקדשה בשבחא דאית ליה בגוויה אע"פ שלא נתן לה ממון אחר, ורבנן סברי לא קני ואינה מקודשת עד שיתן ממון אחר לידה (ב"ק צט.). **מלוה ופרוטה.** כי יהיב לה פרוטה מדידיה, דעתיה אפרוטה. ומיקדשה, להכי נקט פרוטה, דקדושי אשה די להו בכך (שם צט.). **בשכר שעשיתי עמך.** התקדשי לי, אינה מקודשת. הואיל וככר החזירו לה והוא מלוה גבה (שם). **בשכר שאעשה עמך מקודשת.** דאינה לשכירות אלא לבסוף וכי מהדר להו ניהלה מיקדשא ליה בשכרו (שם). **ר' נתן אומר בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת.** דקסבר ר' נתן ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף וכל פרוטה ופרוטה הויא לה מלוה, וכל שכן בשכר שעשיתי עמך. דמיום שהחזירו לה מקף שכרו עליה כמלוה (שם). **ואם הוסיף לה נופך משלו מקודשת.** דקסבר מלוה ופרוטה דעתה אפרוטה, ואילו לר' נתן אע"ג דהוסיף לה אינה מקודשת, דדעתה אמלוה (שם).

◆

מוסף תוספות

א. [ש]לא נתכוון להקנות לה אלא של כסף. תוס' הרא"ש.

[י] אית דגרסי ציהרא ציר של דגים. ומאי נמצא, דהא מעיקרא הכי הוי, צייר בבליאתה. כרוך בסדין. ואמר לשליח הנה פלונית מקודשת לי בזה. ואי קפידא הוי אינו שלוחה אלא לקבל לה קדושין של כסף. אבל אם היא עצמה קבלה קדושיה הואיל ואמר לה בזה והרי מקודשת** ואע"פ שהיא חושבת לה שהוא מתנה אחר שדברים שבלב אינן דברים. והלכתא כת"ק דקפידא הוי דקם ליה ר' שמעון בששה.

[י] להלן מט. ב. **איני מובן דאדרבא בגמ' משמע דאינה מקודשת משום דאיכא דניחא ליה בכספא וכו'. וצ"ע (ד"ו).